

Programutvärdering – tandhygienistprogrammet vid Universitetet i Bergen 2020

Programsensor:

Malin Brundin, Universitetslektor

Umeå September 2020

INNEHÅLL

1 Granskningsrapport

- 1.1 Uppdrag och specifika frågeställningar
- 1.2 Att leva upp till nationell och internationell standard
- 1.3 Tandhygienistprogrammet vid Univesitetet i Bergen
- 1.4 Studieplaner i relation till *Forskrift om nasjonal retningslinje for tannpleierutdanning*
- 1.5 Interprofessionellt lärande
- 1.6 Internationalisering
- 1.7 Slutligt yttrande
- 1.8 Rekommendationer

2 Bilaga

Bilaga 1 - Matris Tandhygienistprogrammet Bergen.xlsx

1.1 Uppdrag och specifika frågeställningar

Enligt *Foreskrift om kvalitetssikring og kvalitetsutvikling i høyre utdanning og fagskoleutdanning* samt UiB:s interna kvalitetssystem skall studieprogram vid Universitetet evalueras vart femte år. Programrådet för odontologiska utbildningar (programutvalg for odontologiska fag) ansvarar för utvärderingen som skall vara klar innan årets slut. Som programsensor är jag ombedd att upprätta en rapport som kan ingå i utvärderingen. Målet med denna granskningsrapport är att genomlys tandhygienistprogrammet vid Universitetet i Bergen. Målet är också att bedöma huruvida dess utbildningsplan och kursplaner uppfyller god kvalitet och täcker alla områden och därmed kunna bemöta arbetsmarknaden efter avslutade studier.

I denna granskning ligger tyngdpunkten på tillämpningen av de nationella föreskrifter gällande tandhygienistutbildning som nyligen utarbetats och som skall införas från och med hösten 2021.

Till grund för utvärderingen ligger delar av *Foreskrift om nasjonal retningslinje for tannpleieutdanning* (kap 2-5) och *Studieplan for Bachelorprogram i tannpleie og emnesbeskrivning*.

Granskningen har mer specifikt sin utgångspunkt i tandhygienistprogrammets förutsättningar och profil med syfte att säkerställa kvaliteten på utbildningen. Den utvärderar dels de förutsättningar som finns i syfte att nå uppsatta mål (enligt *Foreskrift om nasjonal retningslinje for tannpleieutdanning*) och dels de åtgärdsförslag som inkommit från Programutvaget for odontologisk fag (2019/4165-TOL).

De specifika frågor som granskningen ämnar ge svar på är:

1. Finns det delar/ämnen som tycks ha för stor plats/kan minskas i programmet i förhållande till studentens samlade kompetenskrav och arbetsmängd («overload» i utbildningen)?
2. Finns det delar som saknas eller har för liten plats i programmet?
3. Är studieplanen i linje med moderna planer och den förväntade utvecklingen i tiden framöver (med Norden som referensram)?

Granskningen är sammanställd i form av en kortfattad rapport som identifierar styrkor, brister och utvecklingsområden. Programsensors yttrande och rekommendationer kan ligga till grund för fortsatt kvalitetsutveckling inom tandhygienistprogrammet vid UiB.

1.2 Att leva upp till nationell och internationell standard

Tandhygienistyrket har de senaste åren genomgått en omfattande förändring. Yrket har gått från att främst innefatta profylaktiskt arbete inom parodontologi och kariologi (och barntandvård) till ett yrke där generella hälsofrämjande insatser och diagnostik är i fokus. En viktig roll i och med de mer blandade arbetsuppgifterna är att kunna arbeta tvärvetenskapligt och veta när patienten skall remitteras till tandläkare eller annan profession. Ett gott samarbete med andra professioner och insyn i deras verksamhet är också ett måste för att förstå helheten. Den åldrande befolkningen blir större i antal och professionen måste vara förberedd på att ta hand om denna patientgrupp med allt vad det innebär.

Nya digitala hjälpmedel har introducerats på marknaden och tandhygienisten förutsetts kunna hantera dessa. Den digitala utvecklingen ger både positiva och snabba möjligheter som inte ses i en icke-digitaliserad verksamhet.

Dessa nya förhållanden råder både nationellt och internationellt. Tandhygienisterna måste därför inhämta kunskap inom detta område för att vara attraktiva på arbetsmarknaden och ha kompetens att ta hand om de utmaningar som står framför oss.

1.3 Tandhygienistprogrammet vid Universitetet i Bergen

Tandhygienistprogrammet vid Universitetet i Bergen är en 3-årig utbildning som resulterar i kandidatexamen. Utbildningen har 32 platser och bedrivs vid medicinska fakulteten som även ansvarar för tandläkarutbildningen. Stora delar av utbildningen har obligatorisk närvaro, detta för att säkerställa att studenterna får den kliniska träning som krävs.

Emne	Semester 1	Semester 2	Semester 3	Semester 4	Semester 5	Semester 6
Kjemi och Biokjemi (10sp)	█					
Anatomi (10sp)	█	█				
Ferdighetskurs (10sp)	█					
Klinisk innføringskurs I & II (5sp)	█					
Odontologiske Biomaterialer (0 sp)	█					
Farmakologi (5 sp)		█	█			
Røntgenologi (10sp)		█	█			
Fysiologi/ernæringslære (5sp)		█				
Patologi generell (5 sp)		█				
Mikrobiologi og hygiene (5sp)		█				
Odontofobi (0sp)		█				
Førebygg. tannhelsearbeid 1(0 sp)		█				
Infiltrasjonsanestesi (5 sp)			█			
Kjeve- og slimhinnelidelser (10 sp)			█			
Pedodonti + klinikk (15 sp)			█	█	█	
Førebygg. tannhelsearbeid 2 (0 sp)				█		
Pedagogikk og psykologi (15 sp)			█	█	█	
Kariologi og endodonti (15 sp)			█	█		
Periodonti (10 sp)			█	█		
Kjeveortopedi (5 sp)			█			
Samfunnsodontologi (5 sp)				█	█	█
Protetikk og gerodontologi (5 sp)				█	█	█
Allmenndontologi (10sp)				█	█	█
Prosjektoppgåve (10 sp)					█	
Tverrprofesjonell læring (0 sp)					█	█
Førebygg. tannhelsearbeid 3 (0 sp)					█	█

Figur 1. Kurser ingående i tandhygienistprogrammet samt dess fordeling over studietiden.

Den kliniska träningen sker på Universitetstandklinikken men også ute i den offentliga tandvården (Den offentlige tannhelsetenesta). Den teoretiska utbildningen sker via föreläsningar, seminarier samt laborativa och praktiska övningar.

Studieplanen är uppdelad i 26 separata kurser med omfattningen 0-15 studiepoäng. Kurserna går över 1-3 terminer (Figur 1). Ämnena är placerade i sådan ordning att en klar progression i studenternas lärande kan förutses.

Varje år görs en undersökning hos studenterna om hur de upplever sina studier och utbildningen (Studiebarometeret). Den senaste undersökningen som presenterats (från 2018 och 2019) visar att tandhygieniststudenterna vid Universitetet i Bergen är nöjda med sin utbildning och svaren skiljer sig inte från de svar som presenteras från andra lärosäten. Trots att svarsfrekvensen ligger på endast 38%, vilket man får ta hänsyn till, kan man utläsa att studenterna speciellt vid UiB anser att digitala verktyg i utbildningen används på ett bra sätt och att detta hjälper dem i sitt lärande. Dessa pedagogiska verktyg är viktiga och stärker moderniseringen av utbildningen.

1.4 Studieplaner i relation till Forskrift om nasjonal retningslinje for tannpleierutdanning

Forskrift om nasjonal retningslinje for tannpleierutdanning är fastställd från Kunnskapsdepartementet och gäller universitet och högskolor som bedriver tandhygienistutbildning och ska säkra en nationellt likvärdig ämnesnivå så studenten har en likvärdig kompetens vid avslutad utbildning oavsett utbildningsort. Föreskriften ska gälla vid UiB från och med 2021.

För att utvärdera huruvida tandhygiensutbildningen vid UiB möter de mål som satts upp av Kunnskapsdepartementet har en matris upprättats där samtliga mål som anges i *Forskrift om nasjonal retningslinje for tannpleierutdanning* satts upp och sedan korreleras till gällande kursplaner (ämnesbeskrivningar; se bilaga 1). Målen är uppdelade i *Kunnskap*, *Ferdigheter* och *Generell kompetense*. Kursplanerna är uppsatta på samma sätt vilket gör det möjligt att utvärdera om målen täcks i utbildningen.

Kapitel 2 Læringsutbytte for kompetanseområdet profesjonalitet

Vid genomgång konstateras att i stort sett alla mål inom Kapitel 2 berörs under utbildningen. Mål som inte tydligt kan utläsas ur kursplaner är:

Kunnskapsmål:

- Studenten har kunnskap om inkludering, likestilling og ikke-diskriminering, uavhengig av kjønn, etnisitet, språk og bakgrunn, religion og livssyn, funksjonsnedsettelse, seksuell orientering, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk og alder, slik at kandidaten bidrar til å sikre likeverdige tjenester for alle grupper i samfunnet
- Kunnskapsmål gällande joniserende stråling saknas.

Samtliga mål inom färdighet och generell kompetens möts av gällande kursplan.

Kapitel 3 Læringsutbytte for kompetanseområdet – Sikker og effektiv praksis

Vid gjennomgang konstateras att i stort sett alla mål inom Kapitel 3 berörs under utbildningen. Mål som inte tydligt kan utläsas ur kursplaner är:

Kunnskapsmål:

- Studenten har bred kunnskap om taushetsplikt, personvern og informasjonssikkerhet
- Studenten har kunnskap om samtykkekompetanse og bruk av tvangsvedtak
- Studenten har kunnskap om helse, miljø og sikkerhet og beredskap
- Studenten har kunnskap om sikker håndtering av digital teknologi, herunder digital sikkerhet og hvordan man ivaretar personsensitiv informasjon

Även här kan mål kring kunnskap om strålevern og gjeldende strålevernrutiner förtydligas.

Ferdighetsmål:

- Studenten kan vurdere pasienters og brukeres samtykkekompetanse og grunnlag for tvangsvedtak
- Studenten kan beherske digital sikkerhet og håndtering av personsensitiv informasjon

Samtlige mål inom generell kompetens möts av gällande kursplan.

Kapitel 4 Læringsutbytte for kompetanseområdet pasient- og brukersentrert omsorg

Vid gjennomgang konstateras att i stort sett alla mål inom Kapitel 4 berörs under utbildningen. Mål som inte tydligt kan utläsas ur kursplaner är:

Kunnskapsmål:

- Studenten har bred kunnskap om barn og unge, deres rett til medvirkning og tjenester som ivaretar deres behov og rettigheter, deriblant samiske barns rettigheter til eget språk
- har kunnskap om sosiale og helsemessige problemer inkludert omsorgssvikt, vold, overgrep, rus- og sosioøkonomiske problemer og kan identifisere og følge opp mennesker med slike utfordringer
- Studenten har kunnskap om hvordan man samtaler med barn om vanskelige tema som vold, overgrep og omsorgssvikt

Ferdighetsmål:

- Studenten kan anvende kunnskap om å identifisere og følge opp mennesker med sosiale og helsemessige utfordringer inkludert omsorgssvikt, vold, overgrep, rus- og sosioøkonomiske utfordringer, samt beherske å sette inn nødvendige tiltak og/eller behandling, og henvise videre ved behov
- Studenten kan beherske å samtale med barn om vanskelig tema som vold, overgrep og omsorgssvikt
- Studenten kan beherske relevante akutte og medisinske situasjoner

Samtlige mål inom generell kompetens möts av gällande kursplan.

Kapitel 5 Læringsutbytte for kompetanseområdet tannpleierrollen i samfunnet

Vid gjennomgang konstateres at i stort sett alle mål inom Kapitel 5 berøres under utbildningen. Mål som inte tydeligt kan utlåsas ur kursplaner är:

Kunnskapsmål:

- Studenten har kunnskap om nytenking og innovasjonsprosesser i offentlig og privat tannhelsetjeneste
- Studenten kjenner til relevant forskning- og utviklingsarbeid

Samtlige mål inom færdighet og generell kompetens møts av gällande kursplan.

1.5 Interprofessionellt lärande

Tandhygienistyrket har gjennomgått en förändring genom åren og handlar idag om att ta ett större ansvar gällande diagnostik. Genom detta krävs att tandhygienisterna är väl förberedda för samarbeidet mellom dem själva og tandläkare, ofta i så kallad teamtandvård. Inom kursen Førebyggjande tannhelsearbeid arbeitar tandhygieniststudenterna tillsammans med instruktörstandhygienister og även instruktörstandläkare, dessutom ses att i kursen

Allmenodontologi sker samundervisning med tandläkarstudenterna vilket ses som en styrka i utbildningen. Att ge samundervisning över yrkesgränserna ger möjlighet till insyn og forståelse för de olika yrkena, något som i detta fall gynnar såväl tandhygienist- som tandläkarstudenterna.

1.6 Internationalisering

Tandhygieniststudenterna har möjlighet att studera vid ett utländskt lärosäte under termin 5 og fõrgenom utbytesprogram. Sådana utbytenstärker relationen med utländska universitet og skapar gemensamma forskningsprojeckt, kurser og konferenser för personal og studenter. Idag finns samarbeide med universitet i Sverige og Danmark. Hur många studenter som årligen åker på utbyte kan inte utlåsas av den information jag fått tillhanda, men att möjligheten finns ses som positiv og kvalitetshöjande.

1.7 Slutligt yttrande

På ett övergripande plan anser jag att gällande utbildningsplan överensstämmer med de mål som beskrivs i *Forskrift om nasjonal retningslinje for tannpleierutdanning*. Några av de mål som beskrivs i retningslinjen är dock inte tydligt beskrivna i kursplanerna. Troligt undervisas även dessa mål, men de behöver tydliggöras i kursplaner. Utbildningen är välgenomtänkt och genomsyras av en kontinuerlig progression i kunskap och färdigheter. De separata kursernas omfattning och placering i tid är väl balanserade mot studentens samlade kompetenskrav och arbetsmängd. Programutvalget har nyligen gått igenom och föreslagit åtgärder för att utjämna studiemängden över terminerna. Man har även föreslagit mentorskap där studenter på högre termin fungerar som mentorer för de som påbörjar programmet.

En fråga som uppkommer är dock varför vissa kurser saknar kurspoäng (studiepoäng). Hur hanteras detta vid ett eventuellt underkänt resultat? Kan man ta sig igenom programmet (180 hp) utan att ha dessa ämnen godkända? På vilket sätt registreras dessa kurser i betygssystemet?

Jag finner inget som saknas i utbildningen, tvärtom finner jag utbildningsinnehållet relevant och gediget. En tandhygienist utbildad efter denna studieplan är väl rustad för sitt yrke, såväl teoretiskt som kliniskt. Man har tagit höjd för den åldrande befolkningen i form av undervisning i gerodonti.

Sammantaget kan sägas att tandhygienistprogrammet vid Universitetet i Bergen har gjort ett gediget arbete i syfte att bygga upp en moderniserad och välfungerande utbildning. Min samlade bedömning är att tandhygienistutbildningen i Bergen är linje med moderna planer och den förväntade utvecklingen i tiden framöver.

1.8 Rekommendationer

Sammanfattningsvis, baserat på ovanstående, rekommenderar jag att:

- Fortsätta integreringen och samarbetet med tandläkarutbildningen både kliniskt och teoretiskt. Sker integreringen professionellt så kommer detta med stor sannolikhet att stärka hela tandvårdsteamet.
- Se över de mål som ovan identifierats inte vara tydligt formulerade i kursplanerna.
Kunskapsmål gällande joniserande strålning, våld i nära relationer, tystnadsplikt, likabehandlande och samtycke ses extra viktigt. Även färdighetsmålet att kunna behärska relevanta akuta och medicinska situationer bör tillföras kursplan.
- Stärka internationaliseringen i utbildning genom att motivera studenterna till att vilja förlägga en del av sin utbildning utomlands.
- Följ upp de förändringar som utförts efter genomgång av programutvalget för att öka kvaliteten i programmet.